

İTALYADA CEZA VE CEZA USUL HUKUKLARI REFORMU HAREKETİ

Çev. Prof.Dr. Doğan SOYASLAN

İtalyada Ceza ve Ceza Usul Hukukları Reform Hareketi, 31 Ağustos 1944 tarihli Bonomi hükümeti Kararnamesiyle İkinci Dünya Harbi'nin bittiği yıllarda başlamıştı.

Reform hareketi her on yılda bir yenilenerek devam etti. Her defasında da kanunun yenilenmesinden sözedildi.

Ancak bugüne kadar organik ve genel bir değişikliğe Ceza hukukunda ulaşılamadı.

Öysa Usul hukukunda bir neticeye ulaşıldı. Vassalli (Usul Kanunu) kanunu 1989 yılında yürürlüğe girdi.

Maddi Ceza Hukuku Sistemi

Ceza hukuku alanında zaman zaman tamamlayıcı kanunlar yapılmıştır. Bunlar ilgili konuyu güncelleştirerek düzenlemişlerdir.

Bunlar elbette Anayasanın ifadelerine uygun olarak düzenlenmişlerdir. Fakat çoğu zaman sistemin tamamının yönünü değiştirmişlerdir.

Birçok suç türü ihdas edildi. Fakat bunlar birbirleriyle uyum halinde düzenlenmediler.

Bu dağınık kanunları birbirleriyle uyumlu hale getirmek gerekiyordu.

Ayrıca İkinci Dünya Harbinden bugüne İtalyanın kültürel, politik, sosyal ihtiyaçlarına cevap veren kanunlar yapmak gerekiyordu.

3. Kamu nizamını ve toplum güvenliğini korumak için "acil tedbirler" olarak isimlendirilen düzenlemeler özellikle kayda değer.

Bu tedbirler aslında mafia türü faaliyet olan, ulusal ve uluslararası terörizm olarak ifade edilen organize suçluluğa karşı alınmışlardır.

Bu kanun bir çok yönüyle geçici veya istisnai kanun niteliğindedir. İstisnai veya geçici de olsa kanunun demokratik legalite'ye aykırı olmasından korkuldu.

Öfkeden, reaksiyondan, kaynaklanan ceza ve emniyet tedbirlerinin yanında mükafatlandırıcı tedbirler de kondu.

Bu tedbirler örgütün feshini, pişmanlığı, yargılamada işbirliğini teşvik eden tedbirlerdi. Bu tedbirler suçlu örgütün çimentosu olan dayanışmayı yıkmakta idiler.

Bu kanun o halde sıkı pratik zaruretlerle doğmuştur. Önemli derecede başarı elde etmiştir. Daha pragmatik bir ceza politikası kültürünü kolaylaştırmıştır. Alacağı neticeye bakmıştır.

Fakat kişi özgürlüklerini koruyan prensiplere karşı duyarsız kalmıştır.

Öte yandan Yasama Organı, son derece tehlikeli olan bu suçluluk ile mücadele etmek için adli organa etkili tedbirler alma yetkisi verdi. Hatta Parlamento kendi yetkisi dahilinde olan bazı tedbirleri alma yetkisini Adli organa verdi.

4. Öfkeden kaynaklanan cezalandırmanın yanında ceza normu alanında körfezleşme-denizleşme görüldü. Ceza normu bolluğu oldu.

Bu normların bazıları aktüel değildiler. Bazılarının suç olarak önemleri yoktur. Bazılarında ise pahalı hukuki tedbirler öngörülmüştür.

Geniş bir cezalandırmaya paralel olarak, yeterli derecede olmasa bile geniş bir depenalizasyon uygulandı.

Kararsızlık ve şüpheler, öze ilişkin organizasyon yokluğu nedeniyle kısa bir süre önce depenalize edilen bazı konular yeniden cezalandırıldılar. Ceza hukukunun kapsamına alındılar.

Gerçek ve tam bir sistem bozukluğu riskini bertaraf etmek için siyasi iktidarın en duyarlıları, akademik ve mesleki dünyanın temsilcileri, bu rotayı değiştirmek üzere güçlerini topladılar.

5. 8 Şubat 1988 tarihli kararname ile İtalyan Af ve Adalet Bakanı Giuliano Vassalli, meşhur Ceza hukukçusu, Hükümete bir Ceza kanun tasarısı hazırlanması için yetki veren kanun gereğince, Ceza Kanunu'nun prensip ve tasarısını hazırlamak üzere bir komisyon kuruldu. Bu komisyon 1991 ilk baharında görevi bitirdi. Metin "Adalet Dökümanı'nın" 1992 Mart sayısında yayınlandı.

Komisyon üyeleri Antonio Pagliaro, Franco Bricola, Angelo Raffaele Latagliata, Ferrando Mantovani, Mario Romano, Tullio Padovani, Antonio Fiorella idiler.

Vassalli Projesi aşağıdaki prensipleri içeren bir kanunlaştırma idi.

Ceza Kanunu: 1) Uluslararası hukukun ve Cumhuriyet Anayasasının değer ve prensiplerine uymalıdır.

2) Hukuki değerleri himaye etmek için konulan ceza yaptırımının fonksiyonu ve sınırlarını uyumlu hale getirmelidir.

3) Mevzuat dağınıklığını ve kanunsuzluğu önlemek için Ceza Kanunu'nu Ceza mevzuatının temel metni haline getirmek.

4) Norma daha fazla kesinlik ve belirlilik kazandırmak için zorunlu olduğu zaman tamamlayıcı norm kullanmak.

5) Kazuistik sistemi ve yollamayı bertaraf etmek.

Vasalli projesi genel hükümleri temelden gözden geçirdi. Zarar ve kusurluluk ilkelerini yeni bir güç ile teyit etti. Bu iki ilke kanununun muhtelif maddelerinde geliştirildi.

Diğerlerinin yanında hukuka uygunluk sebepleri tamamen gözden geçirildi (md. 16).

Bunun yanına sorumluluğu ortadan kaldıran subjektif sebepler konu (md. 17). Bunlar teknik anlamda kusurluluğu ortadan kaldıran sebeplerden ayrı, bağışlayıcı sebeplerdir.

İştirak teorisini gözden geçirdi. tamamen değıştirdi. Tek fail prensibinin yerine (eşitlik sistemi) nisbi sorumluluk ilkesi getirildi (md. 28).

Vasalli projesi yaptırımlar sistemini de gözden geçirdi. Ceza yerine geçen tedbirler ile uyumlu şekilde düzenlendi.

İsnat kabiliyeti olmayan faile verilen cezalar ile güvenlik tedbirlerinin içtimainı ortadan kaldırdı.

Anayasanın 27. maddesinin 1. fıkrasını över tarzda hükmi şahısların ceza sorumluluklarını ortadan kaldırdı. Fakat ceza yaptırımını olmayan ceza dışı fakat daha etkili yaptırım sistemi öngördü.

Özel hükümlerin tamamını yeniden düzenledi. Ceza himayesinin merkezine kişiyi koydu. Önemli tamamlayıcı kanunları kanunun bizzat kendisi düzenledi. Özellikle ekonomik ceza kanunlarına yer verildi.

Sistemde Ceza Kanunu'nun sayısının çoğalmasını engelleyecek mekanizmalar öngörüldü.

Vassalli projesi ilgili kurumların değerlendirmesine sunuldu. Bunlar arasında Üniversiteler de vardır.

1994 yılı sonunda reform projesi üzerinde Parlamento çalışmaya başladı.

21 Aralık 1994'te Senato Adalet Komisyonu kendi bünyesinde bir Ceza Kanunu Reformu Komisyonu kurdu.

Bu komisyon 2 Ağustos 1995'te başkana bir proje sundu.

Bu tasarı Parlamenta'dır. Vassalli projesinin ileriye dönük yeniliklerini terketmiştir.

Sadece kanunun genel hükümleriyle ilgilenmiştir.

1995 tarihli tasarı, 1991 tarihli Vassalli tasarısını, çeşitli yönleriyle değiştirerek kısmen almıştır. Ancak bu tasarı da XII. yasama döneminin erken kapanmasıyla gündemden düşmüştür.

1995 tarihli tasarı Rocco Kanunu'nun temelini sadık kaldı. Ancak öze ilişkin bazı değişiklikler de yaptı. Meselâ cezalar konusunda olduğu gibi.

Geleneksel cezaların yanında, ceza yerine geçen tedbirler, ve özel tedbirler de öngörüldü.

Müsadereden başka yeni el koyma türleri de öngördü. Bunları kurallar bütünü içinde yaygınlaştırdı.

Zarar ve kusurluluk prensiplerine yer verildi (md. 37).

İsnat kabiliyeti olmayanlara emniyet tedbirleri öngördü.

6. Yakın bir gelecekte organik bir reform istemi tekrar ortaya çıkacaktır. Fakat böyle bir reformun ileriye dönük olarak ne getireceğini kestirmek zordur.

Ancak ileriye yönelik endişeleri söylemekte pek haksız olunmaz.

CEZA USUL

7.24 Ekim 1989 tarihinde yeni Ceza Usul Kanunu yürürlüğe girdi. Vasallı Kanunu. Bu kanun da 22 Eylül 1988 tarihli Kararname ile kabul edilmişti (N. 447).

Bu kanun tahkik sistemine dayanan temeli terketti. İtham sistemini benimsedi.

Yeni İtalyan Ceza Usul Kanunu itham makamı ile savunmanın haklarının aynı silahlarla donatılmış eşitliğinin yaygınlaşmasına dayanır.

8. Bununla beraber yeni Usul kanunu zor yürümektedir.

Bunun bir nedeni uzun zamandan beri Ceza hukuku uygulayıcılarının yeni sisteme karşı oluşlarıdır.

Sokulan yeniliklere uygun adli yapı yoktur.

Bir diğer güçlük de özellikle duruşma safhasının şekli olmasıdır.

Anayasa Mahkemesinin müdahaleleri sonucu Yeni Usul Kanunu'nun asıl temeli değiştirilmiştir.

Çoğu zaman müdahaleci düzeltmeler itham makamının hareket alanını değiştirmiştir.

Maddi gerçeği bulmak için şekil şartlarına riayet edilmemekte, başlangıç soruşturmasında elde edilen bulgular muhakemede kullanılmaktadır.

Böylece sözlülük ve tartışma prensibi ihlal edilmektedir ki bu prensip itham sisteminin temelidir.

9. İşte bu nedenlerle teknisyenlerin dikkatine sunulan hususlardan birisi de savunma garantisiydi. Yeni kanun başlangıç soruşturmasından beri Cumhuriyet Savcısına (Pubblico Ministero) uzun bir zaman süreci içinde sanık aleyhine delilleri toplama yetkisi verirken, bu aşamada bu işlemlere karşı savunmaya herhangi bir hareketle iştirak yetkisi vermemiştir.

Keza yeteri kadar adli kontrol de tanımamıştır.

İtalyan yolsuzlukları (Tangentopoli) denilen fenomenin patlaması, bu konudaki polemikleri güçlendirdi. Soruşturulanın, sanığın himayesi konusunda, şahsi koruma tedbirleri ve bunların şartları konusunda (daha ziyade cezaevinde tutma) polemikler arttı.

Daha somut savunma garantileri üzerinde, özellikle başlangıç soruşturması aşamasında savunmanın müdahalesi üzerinde tartışmalar yapıldı.

Tüm bunların amacı sadece itham makamının gayelerine hizmet eden, tek yön istikametinde gelişen usul kurallarının yönünü değiştirmektir.

10. Halihazırda Adalet Bakanlığı dahil, birçok tasarı ortaya çıkmıştır. Bu tasarılar sistemi yeniden düzenlemeyi hedeflemişlerdir. Bu tasarılar aynı zamanda sanığın avukatına muhtemelen kamu gücünü kullanarak kendi araştırmasını yapma imkanı vermektedirler.